

ABONAMENTUL
 Pe un an . . . 28— Cor
 Pe jumătate an 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:
 Pe un an. . . 40— franci

Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRATIJA.
 Strada Zriayi N-rul 1/s

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.

Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fi.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

Iredentism sau naționalism?

Suceava, (Bucovina) 22 Decembrie.

Iredentismul se știe că este spăritoarea tuturor oligarhilor și birocraților și de aceea a și fost arma principală a Ungurilor și Rușienilor, întrebuițată cu mult succes de dușmanii noștri, cari astfel cătau a ne compromite la Viena, — pe când aproape întreaga noastră politică „tradițională” se rezuma tocmai la stăruința de a nu ne compromite la Viena. Că astfel de tradițiuni în politica joacă un rol foarte secundar, nu mai trebuie să accentuăm, căci ele de obicei dispar în fața realităților. A fost doară o tradițiune foarte respectată și celebrul „status quo” în Balcani, care acum a fost înmormântat cu tot alaiul și sgomotul, ce se cuvine a-l face la un astfel de prilej memorabil. Și oare nu va avea aceeași soartă și politica noastră „tradițională”, care nu e decât un lung șir de compromisuri și concesii tacite față de dușmani? Căci sa nu uităm: fiecare popor are, — sau am putea zice: îi este impus — un suprem ideal național, la care dacă renunță, e merit peirii: închegarea tuturor forțelor într'un singur trup, ca apoi aceste să se desvolte și să evolueze în cadrele diferitelor ramuri de activitate, într'o singură direcție. Numai astfel poate ajunge puternic înlauntru, folositor omenirii și respectat de vecini. La noi adevărul acesta a fost cam uitat!

În calea noastră spre culme vom da de bunăseamă și de alți călători, însă cu aceștia nu putem lega decât tovarășii vremelnice, cari niciodată n'au voie să păgubească interesele noastre și de cele mai multe ori sunt

oportunități momentane, cari nu ne obligă, căci țelurile fiind diferite și căile trebuie să se despărta la o cruce de drumuri. Ce le-a întru-nit pe cele patru state din Balcani? Idealul creștin? Influența Rusiei? O fi contribuit și aceste, însă de bună seamă că nu au jucat rolul hotărîtor. Existau și există și astăzi rivalități mari și marunte între Bulgaria și Sârbia, Sârbia și Muntenegru, cari au amuțit abia atunci, când cu toții au ajuns a recunoaște, că deocamdată numai decât punctul principal al programului trebuie împlinit cu puteri unite: Turcia europeană nimicită. Ce va urma la împărțirea prăzii, nu se știe.

Însă combinațiile astea oportuniste și aranjarea echilibrului forțelor e o chestie destul de secundară, când e vorba, ca un neam să-și câștige prin luptă cea mai deplină libertate, înfăptuirea unui ideal nutrit de veacuri, — războiul balcanic a dovedit-o.

Căci creștinii aliați, nesocotind somațiile diplomaților și valmașagul dela bursele din străinătate, mai mult ca prin tactică și armamente, prin puterea suietului lor, prin puterea entuziasmului au biruit, pe când Turcii, cari n'au contribuit cu absolut nimic la propășirea și răspândirea culturii în țările stăpânite de ei, nu erau cuprinși decât de îndărăjirea unui viteaz, care-și apără prada, asupra căreia însuși e convins, că nu are nici un drept. Creștinii din Balcani au dovedit, că sunt popoare mature, cari înțeleg, ca combinațiile și alianțele vremelnice și oportuniste n'au nici o valoare în clipele mari, când e vorba de mai mult, ca interesele unor milionari capitaliști din cutare capitală europeană sau de echilibrul forțelor care în fine se poate restabili în

voie și după o astfel de deslanțuire de energii, cum e războiul. Popoarele din Balcani au dovedit, că au putere să înfrunte minciunile perfide ale diplomației și primejdiile unei furtuni, că au energie și suflet! Și ce zicem noi? Ce zice poporul românesc?

Până acum am constatat într'adevăr că în întreg cuprinsul pământului românesc nu există acea unitate de gândire și de aspirații, nu se aude freamătul, care ne trezește în preajma clipelor hotărâtoare ale istoriei...

Fiecare popor în desvoltarea sa națională, politică, economică, culturală cată să-și adune toate fracțiunile într'un singur trup și să-și întrebuițeze toate forțele într'o singură direcție, căci numai astfel își poate desfășura și cultiva în deplină libertate și neîmpiedecat de alți factori, dușmanii lui, toate energiile, toate facultățile, spre folosul și al omenirii întregi. Acesta e adevărul suprem al vremilor noastre, de bunăseamă că cu mult superior ideilor confesionale sau imperialiste, cărora totdeauna le sunt impuse anumite cadre restrânse, — și față de el, toate actele și intervențiile diplomaților și capitaliștilor, cad, nereprezentând decât o minciună convențională, menită pierii prin însaș firea ei. Și avem noi care un suflet atât de mic, încât să nu putem cuprinde acest adevăr esențial? Oare un neam atât de tânăr și viguros ca noi, să n'aibă puterea de a susține o sguidire, fie ea și cât de grozavă, pe urma căreia însă îi vor spori însuși condițiile de viață și de desvoltare? Preferă toți o viață rușinoasă, o existență sprijinită pe un compromis mincinos, pentru a-și păstra „echilibrul” și a-și feri nervii de o sguidire prea mare? Suntem noi într'adevăr

Inmormântarea lui Caragiale.

— Interviewul unui ziarist din lumea ceealaltă cu genialul mort. —

În orașul nostru cu porți ferecate și drumuri așternute cu statui de piatră, a sosit un oaspe de mult așteptat: Caragiale.

În Valea Plângerii ca și în țara românească, este bunul obicei ca, ori de câte ori ne vizitează câte un frunțas al politicei sau al artelor, ziariștii de profesie să-i smulga un interview. De aceea, cum am prins de veste despre sosirea celebrului scriitor, ciolanele mele de reporter au tresărit înfiorate în groapa comună unde de 25 de ani zac pierdute printre mii și mii de oase... Cam multe ciolane, ce e drept, pentru un mort care și-a mistuit singur stomahul. Totuș sunt sigur că nici groapa comună, nici vestita piramidă de oase a lui Veretschaguine n'ar putea să multumească pe mulți din nesățioșii noștri politicieni, în goana lor după ciolan.

Așa dar, cum am aflat că marele Caragiale este între zidurile noastre întunecoase, mi-am adunat toate vertebrele și toate membrele scheletului și am plecat spre locuința distinsului oaspe. Pe drum bag de seamă că, de zorit ce eram, luasem mâna unui vecin în locul mâinii mele și că-mi uitasem capul acasă. Această neînsemnată greșală însă nu mă oprește în drum. Merg înainte grăbit, sprinten, plin de viață, ca un mort care de douăzeci și cinci de ani nu s'a mai mișcat din loc.

Pe bulevardul larg ce străbate orașul cu porți ferecate și statui de piatră, mă întâlnesc cu portarul cetății noastre.

— Întro ziaristule? — mă întrebă el salutându-mă cu lipsa de respect ce-o arată slugile celor dela care nu așteaptă bașis.

— Mă duc să interviewez pe Caragiale. Dacă ești bun, trimite pe cineva, să-mi caute capul că l'am uitat în groapă.

— Las' nu te sinchisi de asta... Are Caragiale cap pentru amândoi... S'apoi minte ai, cap ce-ti mai trebuie...

Încurajat de înțelepciunea portarului, îmi întesc pasul.

La o răspântie, îmi taje drumul un domn bine îmbrăcat, vesel, fericit. Era un ginere căruia îi murise soacra. Îl întreb:

— Fericitul domn, ești bun să-mi spui unde locuiește Caragiale?

El dădu un țipet îngrozitor și fugi. Se vede că l'a speriat înfașurarea mea nu tocmai civilă. Ce curioși sunt oamenii: tin la carnea care se îmbolnăvește, care putrezește, care se vinde și uită că etern e numai osul. O, ce traică ar fi omenirea dacă oamenii ar fi numai scheleți... Două cranii care își înțelestează mixilarele într'un sărut vesnic neisprăvit: iată simbolul dragostei care nu se stingă niciodată.

Nourii vineți se grămădesc ca niște clăbucii uriași în jurul unei ce stă cocotată pe o spinare de casă depărtată, ca o imensă roată de șvaiter în cocoșa unui uriaș nevăzut. Nourii

o învăluiesc din ce în ce tot mai mult. Ea apare și dispare mereu după rotocoalele vinete. Iată-o iar: de astădată par'că e bucată de săpun de rufe, într'o legătură de rufe negre.

Ajung la poarta lui Caragiale. Bat. Ușa se deschide singură. Întru. Maestrul mă primește într'o gamă stăruie, cu acea bunățate care pare că spune celui ce intră: Vezi nu te dau afară! În fața mea rînjește sarcastic un cap enorm: capul lui Caragiale.

— Am venit maestre, — deschid eu vorba, ca să-ți exprim condoleanțele mele pentru dispariția dtale neașteptată din lumea celor vii...

Capul înalt de aproape doi metri lipit de trup, căseă o gură cât un mormânt și isbucni într'un hohot de ris nepotolit.

— De ce rizi maestre? — îl întreb stîngerit.

— De moartea mea! O, ridicol lucru e să mori!

— Cu toate acestea, nimic nu e mai dureros decât moartea.

— Pentru cei vii! Eu niciodată nu m'am simțit mai ridicol decât când am fost pe catafalac...

— Dar, ți s'a făcut o înmormântare frumoasă...

— Da... Mai ales mi-a plăcut călătoria cu trenul... O, rătăcirea aceea de câteva zile, în vagonul roșu, pe liniile de garaj, m'a făcut să tresar de toate fericirile Nirvanei... Nu-ți închipui ce dulce e când ești mort să vezi cum scapi

atât de infami? Înțelegem, că ori-cui îi e greu să se scoale din somn, până nu-l înviează o adiere rece, și poporul nostru să fie singurul, care la auzul bubuitului de tun nu tresare, nu mișcă un deget, cuprins de un fatalism foarte puțin justificat? Ori poate cu mișcarea dela „patruzeciș'opt” ne-am și încheiat menirea în istorie?...

În aceste vremi rolul presei se desenează tot mai clar. Să nu uităm că atât în Italia, cât și în Germania gânditorii, scriitorii, ziaristii au educat mai întâi societatea, în special tinerimea, în sensul ideilor naționale și numai astfel a fost posibilă unirea și libertatea acestor două țări, — chiar înșasă universitatea din Berlin a fost înființată anume pentru a pregăti tinerimea pentru marea luptă, care în urmă a fost încheiată cu o izbândă atât de strălucită! Presa a accelerat atunci pasul istoriei! Și tot așa și astăzi.

Noi vom lua lecții, nu dela confrății dela Viena, ci dela ziaristii din Bulgaria, cari de bună seamă că în actuala mișcare au avut un rol hotărîtor. Și abia dacă printr'o propagandă intensivă și sistematică vom ajunge o forță conștientă, disciplinată și entuziastă până la extrem. — atunci nu va mai trebui să ținem seamă de tiradele pline de cinism ale oligarhilor „daco-romanismul” și „irredentismul” nostru, nici de notele diplomatice sau sfaturile ziaristilor „europeni”, ci cuprinși de adevărata iubire de neam și însuflețire ne vom urma calea drept spre culme. Libertatea e supremul adevăr al vremurilor noastre. — și gândul acesta e lumina, care ne chiamă!

J. T. L.

Din comitatul Târnavei mici. Membrii români, aderenți ai partidului național român, sunt rugați a se prezenta în număr complet la adunarea generală extraordinară a comitatului Târnavei mici care se va ține în 30 Decembrie n. 1912. fiind la ordinea de zi obiecte de interes deosebit românesc. Dicioșanmărtin, la 23 Decembrie 1912. Președintele partidului național român din comitatul Târnavei mici, Simion Căluțiu m. p., preșident. Dr. Romul Boila m. p., secretar.

de urmărirea oratorilor cari trebuie să-și consume singuri discursurile nerostite, de solicitudinea lacrimilor furnizate cari nu te-au citit... Din nefericire, bucuria asta a ținut puțin... Hengherii memoriei mele m'au găsit, m'au prins, m'au ținut pe catafalca și m'au silit să ascult ceasuri întregi, fără să pot să crîncesc, fără să fiu în stare să fac o mișcare de protestare, discursuri cu cari în viață n'ar fi îndrăznit nimeni să mă insulte... Îți spun drept, dacă aș fi știut dinainte că are să mi se întâmple așa ceva, n'aș fi consimțit nici în ruptul capului să mor...

— Te-a ofensat vre-un discurs?

— Toate, toate! Cu ce drept a vorbit președintele sindicatului ziaristilor? Am fost eu ziarist? Nu! Eu știam gramatica, mă! Cu ce drept a vorbit d. Sadoveanu în numele societății scriitorilor români? Am fost eu membru al acestei societăți? Nu! Eu am făcut parte numai din societatea chelnerilor. Dar Universitatea ce-a avut cu mine, mă, că eu am fost toată viața un analfabet?

— Va să zică regreti că ai fost înmormântat?

— Nu, fiindcă înmormântarea mea a fost un „non-sens” și „non-sens”-urile m'au făcut totdeauna să rîd.

— „Non-sens”?

— Desigur. Eu sunt nemuritor, nu e așa? Toată lumea recunoaște aceasta. De altfel, am dat și dovezi. O pildă: cazul Caion, m'a putut

Schimbare de sistem în Croația. Monitorul oficial al Croației publică în numărul-i de ieri actul de numire al dlui Dr. *Unkelhauser* în calitate de locțiitor al banului croat. Se afirmă, în legătură cu această numire, că o schimbare radicală de sistem va avea loc în conducerea afacerilor publice ale Croației. Comisarul regeș Cuvaj a avut ieri în această chestiune o întrevvedere cu ministrul președinte al Ungariei. Contele Khuen Héderváry și baronul Burian, fostul ministru comun de finanțe, au petrecut ieri în Viena unde au avut mai multe întrevederi cu cercurile conducătoare ale monarhiei și se spune că acestea n'au putut avea de scop decât tocmai pregătirea ordinii noi în Croația. „Neues Wiener Tagblatt” scrie cu această ocaziune că măsurile pentru stabilirea unui nou sistem se vor lua încă în primele zile ale anului viitor. Comisariatul lui Cuvaj n'a fost decât o stare provizorie reclamată de împrejurările critice de mai nainte, în cari guvernul ungar n'a știut pregăti țara pentru o viață consolidată cu raporturi normale și acum e rândul bărbaților politici din Croația să facă posibil guvernului ungar restabilirea vieții constituționale, deoarece în situația actuală nici vorbă nu poate fi de noui alegeri parlamentare. Guvernul ungar va face în cel mai scurt timp o propunere cu privire la sanarea situației politice din Croația. Asupra schimbărilor de persoane nu s'a hotărît încă nimic. Cine va fi omul pe care-l va însărcina guvernul cu misiunea deosebit de grea a sanării, contele Pejacsevich ori alt bărbat politic din Croația ori poate vre-un înalt funcționar care până acum a stat departe de frământările politice, nu e deloc sigur. Aceea însă e neîndoios că schimbarea de sistem nu va mai întârzia mult.

Ce-i cu reforma electorală a lui Lukács?

Odată cu publicarea proiectului lui Lukács din partea ziarului „Népszava”, o mulțime de comentarii și combinații au văzut lumina zilei în presa din Budapesta și apoi și în cea din Viena. Dintre ziarele ungurești puține au aprobat în toate numitul proiect cu toate că oamenii cari le inspiră duhul sovîn nu pot decât să se bucare de reacționarismul ce conține acesta și nu ne îndoim că n'am putea număra pe degete pe puținii unguri cu un oarecare trecut politic, care să nu aprobe în toate îngrădirile măiestrite ce le pune Lukács în proiectul-i de reformă, pentru a apăra temuta supremație în contra primeidiei naționalităților. Și dacă nu-și mărturisesc pe față convingerile intime, e că se tem de glasul opiniei publice — înțelegem glasul păturilor largi ale poporului — care nu mai poate fi așa ușor zăpăcită de spectrul negru al primeidiei naționalităților. De altfel, de atitudinea bărbaților po-

litici ai Ungurilor cari azi nu aprobă proiectul lui Lukács, ne-am putut convinge în trecut și sperăm că vom mai avea ocaziune și în viitor.

În unele cercuri bine informate din Viena se vorbește, în legătură cu proiectul lui Lukács, de căderea iminentă a acestuia. În primul rând, moștenitorul de tron e acela care nu poate a-proba cu nici un chip monstruosul făt al lui Lukács și Tisza, care urmărește exclusiv întărirea poziției partidului muncii și pe lângă aceea lovește nu numai în interesele poporului din Ungaria ci și în acelea ale dinastiei. Tocmai de aceea, se fac combinații chiar cu privire la persoana urmașului lui Lukács. Mai mult se amintește numele lui Khuen și al baronului Burian și petrecerea lor în Viena se pune în legătură directă cu schimbarea de guvern din Ungaria și dacă informațiile de mai sus sunt juste, schimbarea se va produce încă în luna Ianuarie, peste vre-o două trei săptămâni.

Școala viitorului.

Se va zidi în curând cea mai modernă școală. De bună seamă nu la noi, nici în orient, ci în Germania.¹⁾ Marele oraș Mannheim se va putea lăuda cu această monumentală operă, pusă în serviciul celei mai binecuvântate științe. S'a aflat un mecenat, care să ridice pe o insulă dela periferia Mannheimului, în mijlocul unei păduri seculare, un edificiu școlar, care să corăspundă și celor mai înaintate exigențe ale pedagogiei moderne. Orașul îl va stăpâni, ca pe proprietatea sa inalienabilă, cu scopul hotărât de a servi binele tineretului infestat de atmosfera atât de păgubitoare, proprie marilor centre industriale. Pe lângă mulțimea teritoriilor de joc, grădini minunate îngrijite, basenuri de scaldă, toate în liber, mai este destul loc și pentru o școală de pădure. Aceasta se va executa în stilul „Școlii viitorului”. În mijlocul livezii înverzite, asemănător unui circ, se înalță un parter colosal cu douăsprezece laturi. Fiecare latură cuprinde două odăi de învățământ. Centrul, o cupolă măiestroasă acoperită cu sticlă, îl ocu-

¹⁾ Informația am luat-o din revista germană „Neue Bahnen”, nr. 2. Noembrie 1912 — apărută în Lipsca.

tez?”. Cortegiul pleacă mai departe și bietul orator este împiedecat să vorbească...

Ochiul mare al maestrului se închide iar, se rostogolește, se redeschide viu și Caragiale își spune:

— Singurul orator pe care l'aș fi ascultat cu plăcere n'a fost lăsat să vorbească.

— Cine e?

— Nu știu. E Anonimul care a mâncat brînză cu ceapă probabil înainte de a veni la înmormântare, care ar fi spus prostii spirituale fără solemnitatea cu care alții fac spirite proaste, care n'ar fi vărsat nici o lacrimă de cînd și care ne-ar fi făcut să ridem puțin... Rău îmi pare că nu s'a ris de loc la înmormântarea mea!...

Maestrul a închis iar ochii, pleoapele i s'au redeschis îndată greoaie și pe luciul sticlos al globului rostogolit proiecțiunea cinematografică urmează:

Convoiul funebru trece și în urma lui străzile se golesc repede, instantaneu. Și pe calea Victoriei, rămasă aproape pustie, apar oamenii primăriei cari, ca niște tâlhari grăbiți, smulg de pe felinare zăbranicul de doliu.

Capul uriaș hohotește ironic:

— Uite mâna providenței care mă jefuiește! — exclamă maestrul sarcastic. Uite mâna care fură pe oamenii de seamă ca să facă daruri generoase neghiobilor. Am zărit-o și în viața de câteva ori. Cât am trăit mi-a luat tot ce-a putut. Acum îmi pradă și memoria. Stai să-i dau, să-i dau tot ce am, să-i dau... o tiflă!

aprobă proiectul
inge în trecut și
iune și în viitor.
ate din Viena se
ectul lui Lukács,
In primul rând,
care nu poate a-
sul făc al lui Lu-
exclusiv întări-
și pe lângă aceea
poporului din Un-
stiei. Tocmai de
eu privire la per-
ai mult se amine-
ronului Burian și
e în legătură cu
n din Ungaria și
unt juste, schim-
a Ianuarie, peste

ului.

mai modernă
oi, nici în orient.
ș Mannheim se
monumentală o-
mai binecuvân-
cenate, care să
a Mannheimului.
are, un edificiu
celor mai înain-
moderne. Orașul
a sa inalienabilă,
binele tineretului
e păgubitoare.
triale. Pe lângă
grădini minunat
toate în liber,
o școală de pă-
n stilul „Școlai
înverzite, ase-
un parter colo-
ecare lature cu-
mânt. Centrul, o
cu sticlă, îl ocu-

sta germană „New
ărută în Lipsa.

parte și bietul o-
ască...
e închide iar, se
și Caragiale îmi

„aș fi ascultat cu
ască.

e a mâncat brin-
de a veni la in-
prostii spirituale
fac spirite proa-
lacrimă de cro-
dem puțin... Rău
înmormântarea

pleoapele i s'au
luciu sticlos al
cinematografică

n urma lui stră-
ne. Și pe calea
ie, apar oamenii
i grăbiți, smulg
bliu.

re mă jefuiește!
Uite mâna care
i face daruri ge-
o și în viață de
at tot ce-a putut.
tai să-i dau, să-i
!

pă sala de gimnastică, de joc și proiecțiuni cinematografice. Lumina cade de sus, astfel microorganismele se întâlnesc cu cel mai mare și firesc dușman al lor, cu soarele. Aierizarea se întâmplă tot pe din sus, ridicând ferestrele întocmite pe coperiș. În timp de vară, nește perdele întinse sub globul de sticlă, îmbălzesc arșița soarelui. Incălzirea este centrală, astfel se poate statornici o căldură uniformă igienică. Acelaș sistem se folosește vara spre moderarea temperaturii, slobozind apă rece pe țevile caloriferului. Intrarea se întâmplă din liber, însă edificiul este înprejmuț de un coridor spațios, scutit de ploaie, așa că elevii în orice vreme pot face mișcare în liber. La o parte este locuința grădinarului, bucătărie și prânzitorul unde se distribuie pâine și lapte. Totul este încunjurat de grădini școlare, fiecare clasă superioară avându-și pe a sa. În fiecare grădină stă ascunsă după tufișe și câte o stupină. În pădurea din apropiere, cerbi, epuri de casă, fațani și mulțimea păsărilor cântărește prăznuesc libertatea deplină.

În această regiune idilică vor fi trimiși peste 700 copii palizi, anemici, piperniciți, — aleși fără defecte corporale — jertefele mizeriei, căsuțelor dosnice, mansardelor întunecoase: toți aceia, pe cari medicul școlar aia de bine a-i scoate din aerul infect al orașului. Diminețile: vara la 7, iarna la 8 ore, electricul care aleargă spre stațiunea extremă dela marginea pădurii, este tixit de această populație măruntă. Pălcuri aleargă pe cărărușile încolăcite ale parcului, fiecare spre despărțământul său. O sală primește câte 30 de elevi, iar bărbați destoinici conduc învățământul. Principiul lucrului manual este executat. Gradele inferioare modelează, taie, împletesc, cleiesc, desenează. Gradele mijlocii și superioare continuă munca acestora perfecționându-se tot mai mult în abilitatea manuală. Se mai împărtășesc copii de lucru în grădină, iar fetele au ore de lucru de mână. Ele ajută și la împărțirea pâinei ș'a laptelui.

Precum vedem din cele expuse, aici vor fi luate în considerare toate mijloacele de cari natura dornică dispune pentru înțrăma-

rea plăpânelor odrasle. Aceeace hrănirea excepțională, aerul închis și umed al locuințelor sărăcăcioase și în genere atmosfera îmbăzită de miazme otrăvitoare — este revanșat din prisosință. Gimnastica, scaldă, jocurile, excursiunile în pădure, toate servesc în primul rând pentru oțelirea corpului. Elevii, cari în urma tratamentului special, au ajuns la o dezvoltare corporală prosperă, se retrimite unei clase normale corăspunzătoare.

Aierul, lumina și apa sunt condițiunile fundamentale ale oricărei vieți. Până acum școala n'a prea ținut cont de acești factori. S'a mulțămît să fie numai un institut de învățământ, cum îi zicem noi și astăzi. Câtă viață n'au sufocat băncile școlai, începând de jos, din clasele elementare, până sus la universitate. Așa, că azi un corp deșirat, lăcaș bineprimitor al tuturor boalelor, paloarea și o fizionomie blazată, neeșcepționabili ochelari pe nas — închipse pe omul învățat. S'au nesocotit legile firei și ea nu cruță. Plaiurile noastre încă își au martirii școlai de azi. An de an, pe la începutul lui Septembrie, voinici întregi cu obrazii rumeniți de sănătate părăsesc cu sutele vetrele părintești, luând drumul școlai spre oraș. Se scurg anii: zece, doisprezece, câți au dus-o până aici, din voinicul cutare s'a făcut un domnișor. Înalt, subțirel, nu mai are obrazul îmbujorat de odinioară, ochii-i osteniți se roteșc a lene în orbitele cuprinse de cearcăne vineții. Și se topește văzând cu ochii...

Azi, când o bună parte din viață o petrecem în școală, popoare înaintate în cultură au prevăzut dezastrul și fac tot posibilul pentru înlăturarea primejdiei. Există o igienă școlară, despre care la noi nu se prea poate vorbi! Aceia se îngrijesc, ca și nevoiași să se intrale, câștigându-și sănătatea tocmai în institutul de educație; până când la noi și cei mai robusți fii de țaran sucombează pe băncile școlai. În lipsă de aier, lumină și apă!

Tr. Magier, învățător.

Și deodată, în vârful nasului, sgârcit de ris sarcastic, se respiră batjocoritor degetele unei mâni pe care până atunci n'o mai văzusem!

„Flacăra”.

Sfredeluș.

CÂNTEC.

Ani înfloriți sub cerul tineretii
Divine flori crescute în noroi,
Cu ce magii înfrumșeți viața
Făcându-ne din pietre, perne moi?!

Ani înfloriți de cerul tineretii,
Ce sfânt e visul vostru ori și cui...
De ce nu pot vai! în odaia-mi caldă
Pe veci de veci cu mine să vă 'ncui?!

A. Lodola.

PĂMÂNTULUI.

De ce-ai sădit în om dorințe
De a rîvni tot ce-i departe?!
De ce mi-ai hărăzit tristeta
Și năzuințele deșarte?!

Și celor mulți, de ce sorti negre
Le-ai moștenit pentru viață?!

Obida lor și suferința
Să nu te mai iubesc mă 'nvată!!

Fiorii straniei revolte
Îmi trec amefitor prin vine...
Pământule! vei ști vre-odată
Câți demoni au culcușu 'n mine?!

A. Cotruș.

DOI PRIETENI.

Cățelu-i era prieten în viața-i șgomotoasă...
Îl petrecea la școală și-l aștepta să iasă
Și își treceau cu cercul, cu mingea 'n vasta
curte
Viața lor frumoașă cu zile dulci și scurte.

Dar într'o zi copilul n'a mai plecat la școală...
Pal el zăcea 'ntre perne, slăbit de cruda boală
Și după șase zile în țintirim îl duse
Și-azi nu-și mai amintește de zilele apuse.

Cățelul îl tot cată și unde e nu știe,
Îl roade par'c'o neagră, amară nostalgie
Și 'n fiecare-amiază și 'n fiecare seară,
La poarta școlii-așteaptă să vină el afară.

Robinson.

Comemorarea lui Eudoxiu Hurmuzachi în Cernăuți.

Societatea pentru cultura și literatura română din Bucovina, împreună cu toate societățile național-culturale din Cernăuți, a aranjat Joi, în 19 Decembrie n. c. (ziua Sf. Nicolae) o mare serbare comemorativă cu ocaziunea aniversării de 100 de ani dela nașterea marelui istoric și merituosului bărbat de stat Eudoxiu Hurmuzachi.

A fost liturghie solemnă în biserica catedrală din Cernăuți, celebrată la orele 9 de Excelența Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul Bucovinei Dr. Vladimir de Repta, cu asistență mare, apoi ședință festivă în teatrul municipal la orele 11 cu următorul cuprins:

1. Cuvânt de deschidere, rostit de dl Dr. Sextil Pușcariu, vicepreședintele societății.
2. E. Mandicevschi: Au toate rost în lume, cor de dame executat de elevele internatului de fete, dirigentă d-șoara C. Mandicevschi.
3. Discurs festiv, rostit de dl I. V. Stefanelli, membru al Academiei Române.
4. G. Chiriac: Inn, cor de domni, executat de elevii internatului român de băieți, dirigent dl V. Oiaru.
5. M. Eminescu, Doină: declamațiune de dl I. Vască.
6. Mehul: La arme, cor mixt, executat de Societatea „Armonia” împreună cu toate societățile românești din Cernăuți, dirigent artistic: dl prof. Constantin Șandru.

A urmat deschiderea expoziției de artă și industrie națională, aranjată de Societatea damelor române în saloanele Societății pentru cultură (piața principală Nr. 3, etaj II) la orele 3^{1/2} după amiază.

În legătură cu marele festival Hurmuzachi, s'au mai aranjat serbări din partea societăților studentești „Junimea”, „Dacia” și „Academia Ortodoxă”. Soc. „Junimea” care numără între membri ei o samă de diletanți buni, s'a angajat să reprezinte Miercuri, în 18 Dec., mai multe piese în teatrul municipal din Cernăuți. Ca reprezentările ei să aibă o reușită deplină s'a adresat societatea și marelui artist, C. Belcot, care urmând tradiția iubitelui său prieten, P. Liciu a cutreerat vara trecută cu trupa sa pământul Bucovinei. Societarul teatrului național din București n'a stat nici o minută pe gânduri, ci cu toate greutatele ce i se puneau în cale și-a dat concursul. Bucuria tuturor ce cunosc din anii trecuți apreciatul talent al dlui C. Belcot, a fost destul de mare și nerăbdarea de a-l vedea pe scenă creștea mereu. Dar totul e cu puțință. A sosit în sfârșit la Cernăuți. Aici alte greutate. Teatrul ocupat, până la 11 noaptea nu s'a putut face recepțiile necesare. Au trebuit deci cu toții să facă repetiții noaptea pe după miezul nopții, dând dovadă de multă jertfă. Au fost pregătite comediile Moș-odinioară de A. Murger și Romeo și Julietta la Mizil de G. Ranetti.

Miercuri după amiază lumea românească s'a îndreptat spre teatru. — În sală multe dame, în loje multe notabilități, pe balcon destui studenți. În vederea crizei mari ce domnește în țară a fost un public destul de numeros.

La orele 3 cortina se ridică și pe scenă apare apreciatul artist, ca Moș odinioară. O ploaie de aplauze primește apariția simpaticului artist, care nu știe, să mulțamească publicului sau să-si armeze jocul din scenă. Moș odinioară, o piesă cam grea, cu monoloage lungi n'a putut reuși pe deplin. În schimb însă și-a ajuns scopul, piesa a doua. Umor mai cinic, jocul diletanților mai sigur, mișcările mai firești și cu un cuvânt mai plăcut.

Între pauze a executat orchestra militară uvertura festivă de I. Ursulescu, Fantazie română de Muresianu și uvertura din „Dragoste de țigan” de Lehar.

La finea reprezentății, a primit dl C. Belcot pentru sprijinul acordat, o ramură de flori și o figură de aur.

Seara s'a aranjat în onoarea dlui Belcot, obicinuita Sara sf. Nicolai, împreună cu o convenire socială.

Cu acest prilej s'a jucat comedia, „O palmă la bal mascat” de Bengescu. Felul slab al inter-

pretărilor și începutul târziu a plictisit nițel publicul, pe care a trebuit să-l trezească puterea artistică a serbătoritului Belcot prin monologele sale, cari stârneau valuri de hohote.

Joi, în 19 Decembrie, societatea studentească „Dacia” a ținut conferențe despre însemnătatea lui Eudoxiu Hormuzachi, în suburbiile Cernăuțului, Roșă, Clocucia, Calicena, Manasteri.

Duminecă, în 22 Decembrie, societatea studentească „Academia Ortodoxă” a aranjat, ca epilog al marilor serbări Hormuzachi, o șezătoare literar-muzicală în sala Armoniei.

Macedonia a Macedonenilor.

Arad, 24 Decembrie 1912.

Sub acest titlu, care cuprinde în sine un întreg program politic, „Societatea macedo-română” din București publică pentru cabinetele europene și pentru conferența ambasadurilor din Londra un memoriu francez despre chestiunea naționalităților din Macedonia, în special însă despre chestiunea Aromânilor, cari sunt amenințați să fie slășiți în mai multe părți de către statele beligerante din Balcani. Memoriul acesta, compus mai întâi în românește de către fostul nostru redactor, dl Constantin Noe, care în modestia sa n'a iscălit cu numele propriu, conține pe scurt un raport despre situația politică actuală în Macedonia, despre trecutul naționalităților ce locuiesc în această provincie, despre luptele înviersunate dintre aceste popoare, despre înfiorătoarele cruzimi la cari au fost expuși Românii din partea Grecilor, iar la urmă se proclamă principiul cardinal al viitorului sistem politic ce va trebui introdus în Macedonia autonomă, principiul naționalităților libere și egal îndreptățite.

Interesul diplomației europene, căreia chestiunea orientală, în special chestiunea naționalităților din Macedonia, i-a dat atâta de furcă, este ca această chestiune să fie rezolvită odată pentru totdeauna, pentru ca diplomația să nu fie silită să îndeplinească mereu munca lui Sisyphus. În Macedonia locuiesc laolaltă nenumărate fracțiuni de naționalități diferite: Turci, Bulgari, Greci, Români, Sârbi, și Albanezi. Nici o fracțiune din popoarele amintite nu se estinde peste niște teritorii mai largi, nici una nu dispune de absolută majoritate față de celelalte popoare conlocuitoare, ci toate la un loc prezintă un mozaic variat, s'amestecă unele cu altele, dispar ici, pentru ca să răsară mai departe, întocmai după cum dispărea un râu din Carst, care iarăși răsară din pământ mai clar și mai curat. Orice încercare de a face o ordine, de a împărți teritoriile acestor naționalități ar fi o imposibilitate absolută, căci ar însemna să le înzestrez pe unele, pentru a priva pe altele. Chiar și datele statistice și etnografice culese de acele fracțiuni de popoare nu pot da o idee clară despre adevărata stare de lucruri din Macedonia, deoarece o naționalitate a luat drept bază a statisticii sale confesiunea, alta a preferat idiomul vorbit, a treia s'a ținut de populația școlară, iar a patra și-a luat drept direcție legătura cu cutare sau cutare autoritate religioasă, așa că nime nu-i în stare să se lumineze în acest labirint de popoare.

Toate aceste naționalități, una mai veche decât alta, și-au conservat în decursul veacurilor individualitatea lor proprie cu toată vitregia vremurilor prin cari au trecut și cu toate luptele de exterminare purtate între olaltă.

În această babilonie etnică există o naționalitate a parte, care n'are nimic comun nici cu Grecii, nici cu Slavii, nici cu Turcii și nici cu

Albanezii. Această naționalitate, această rasă deosebită este cea a Macedo-Românilor, care se trage din soldații romani aduși în Macedonia de Aemilius Paulus — două secole înainte de Christos — și din legiunile romane retrase din Dacia de către împăratul Aurelian. Din toată Macedonia și Illyria romană, Aromânii au rămas ca niște blocuri eractice dintr'un mare ghietar dispărut în noianul altor popoare. Aromânii aceștia trăiesc în Macedonia, în Albania, în Epir și în Tesalia, unde la sosirea Turcilor în Europa au fost dotați de către aceștia cu însemnate privilegii, sub scutul cărora s'au putut desvolta, păstrându-și individualitatea lor etnică.

După secole de dominațiune și influență străină, primele încercări de renaștere națională le-au făcut Românii macedonenii prin secolul al 18-lea, dar această frumoasă mișcare a fost înăbușită în germene de către Greci, în special de către patriarhul grec din Constantinopol. Românii macedonenii stabiliți în România și în alte țări din apus, văzând pe la mijlocul sec. al 19-lea mișcarea de emancipare națională a Bulgarilor, a Sârbilor și a Grecilor din Macedonia, au pornit și ei un astfel de curent de redșteptare, întemeind școli prin anul 1862 în Macedonia și în Epir. În contra acestei mișcări de regenerare a neamului românesc se ivi o reacțiune puternică din partea elementului grecesc, care a înscenat o serie de persecuții nemai auzite împotriva Românilor. Aceste persecuții făcute sub forma de excomunicări, de anateme, de denunțuri nedrepte la autoritățile turcești, de incendii, torturi, asasinări, schingiuri etc. sunt un lung și dureros calvar pe care a mers națiunea românească din Macedonia în decursul celor 50 de ani din urmă. Aceasta a fost cea mai înviersunată cruciadă de exterminare împotriva școlilor, a bisericilor și a elementului românesc din Turcia.

Statele balcanice: Bulgaria, Grecia și Sărbia au cerut reforme pentru introducerea unei ordine în Macedonia. Europa a voit să intervie, dar fiindcă diplomația ei s'a mișcat cu celeritatea melcului, și fiindcă situația deveni insuportabilă, a izbucnit războiul actual, declarat la început pe motivul introducerii de reforme în Macedonia, rezultatul însă este că învingătorii nu se mai mulțămesc cu reformele, ci pretind răstulirea Turciei de pe harta Europei. Macedonia, Tracia, Sărbia veche și insulele grecești din marea egeică vor fi spoliile învingătorilor. Albania va fi autonomă. Cum rămâne însă cu Macedonia? Ar fi o nedreptate strigătoare la cer, o curată bătaie de joc de principii naționali, în numele căruia s'a pornit acest război, dacă Macedonia ar fi împărțită între Bulgari, Greci și Sârbi, ai căror conaționali în această provincie sunt într'o minoritate disparentă. Majoritatea o formează Românii, Turcii, Albanezii și Evreii, dar pentru ca toate aceste popoare să se poată desvolta în deplină libertate și egalitate de drepturi, Europa, dacă vrea să rezolveze odată pentru totdeauna chestiunea naționalităților din Macedonia, trebuie să prefacă această provincie într'un stat autonom, după sistemul Elveției. De altfel Macedonia va fi un vecinic pământ vulcanic, care va tulbura pacea Europei întregi.

Dacă mai amintim și cruzimile Grecilor față de notabili români în războiul actual, cruzimi asupra cărora am revenit de mai multe ori în ziarul nostru, acesta ar fi conținutul acestei excelente broșuri, scrise cu multă claritate și prudență, care-s înlocuite pe alocuri de unele accente calde, vibratoare de patriotism sincer. Încheind aceste constatări drepte și meritate, nu putem să amintim și de numeroasele erori de tipar cari mișună dela început și până la finea broșurii. Nu în haina aceasta trebuie să fie îmbrăcate doleanțele Românilor, menite pentru cabinetele europene și pentru diplomații conferenței dela Londra...

Aviațiunea și războiul balcanic.

Din zi în zi aviațiunea dă succese tot mai mari și dovedește cu prisosință că poate aduce mari foloase în timp de război.

Pentru prima oară aeroplanelor au găsit în trebuințare practică militară în războiul italo-turc, iar a doua oară în cel turco-balcanic.

Înainte de a se fi început războiul bulgarii avuseră grijă să-și pregătească un mic parc de aviațiune, dar acesta era cu totul insuficient, așa încât a fost nevoită să recurgă la ajutoarele guvernului rusesc, care i-a trimis aeroplanelor și aviatori de ajuns.

Unul dintre aviatorii ruși, care a luat parte activă la recunoașteri, Vasile Ivanov, povestește următoarele unui redactor rus din Odesa:

„În privința aceasta beligeranții se găseau în situație cu totul neegală. Pe când în armata bulgară funcționa foarte bine parcul de aviație, în cea turcească de abia în ultimul timp s'au gândit că aviatorii le pot fi de folos.

În tot timpul, armata bulgară a avut la dispoziție 25 aeroplanelor. Aviatorii cei mai de seamă au fost recrutați dintre voluntarii ruși; bulgarii au fost foarte puțini, iar străini și mai puțini. Aviatorii ruși primeau leafă, ei serveau numai de dragul fraților slavi. Cele mai reușite sboruri le-au făcut rușii deasupra Kirk-kilisei, Mustafa Pașa, dar mai cu seamă asupra Adrianopolului și Ceatalgei.

Ridicându-se în aer, aviatorii primeau mai întâi ordine dela statul major asupra punctelor pe cari trebuiau să le cerceteze, ori, în genere, asupra serviciului pe care trebuiau să-l îndeplinească. În aer se ridicau întotdeauna mai mulți aviatori dintr'odată și se aranjau astfel încât cel dinainte transmitea prin semne convenționale celui din urmă de cele ce vedea, iar acesta comunica direct cu statul major.

Prin astfel de sboruri se urmărea efectul artileriei bulgare, și când ghiulele nu loveau unde trebuia, se anunța bateria respectivă, care-și regula tirul, încât nici o lovitură nu mergea în vânt.

Prin sboruri se observau mișcările inamicului și punctele lui de concentrare. Se știa unde este slab și acolo se dădea lovitura decisivă. Multămărită observațiilor din sbor se luau hotărâri definitive bune, după ce se schimbau cele luate în ajun.

Dela o înălțime de 1500 metri și mai mult chiar, aviatorii aruncau bombe, semănând mai mult panică decât moartea între turci. În chipul acesta s'au distrus multe arsenale și depozite de munițiuni. Din cauza succesului aviatorilor armatei bulgare, turcii ajunseseră să se ascundă imediat ce vedeau înălțându-se un aeroplan. Chiar șefii fugeau și lăseau totul în desordine.

Tunurile turcești nu puteau să lovească aeroplanelor din sbor, pentru că cu ele nu se poate trage în sus. Turcii trăgeau în aeroplanelor numai cu pușca, dar nu puteau să facă nici un rău. Sburând, își fluerau pe lângă urechi gloanțele, găureau pânza aripilor, fără însă să poată doborî aparatul. Ca să nu fim loviți pe de de-

Prăvălie nouă!

IOAN PINTEA

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz nr. 4. Vis-a-vis de Librăria „Diecezană”.

(Pi 340—32)

Balcanic.

...se tot mai
... poate aduce

... au găsit in-
... sboiul italo-
... balcanic.

... bulgarii a-
... mic pare de
... insuficient,
... la ajutoarele
... aeroplane și

... a luat parte
... nov, poveș-
... s din Odesa;
... i se găseau
... nd în armata
... ul de aviație,
... ul timp s'au
... s.

... a avut la dis-
... nai de seamă
... ruși; bulgari,
... ai puținii. Avia-
... au numai de
... șuite sboruri
... lisei, Mustafa
... Adrianopolului

... primeau mai
... pra punctelor
... ori, în genere,
... u să-l îndepli-
... ma mai mulți
... astfel încât cel
... convenționale
... iar acesta co-

... are efectul ar-
... u loveau unde
... ctivă, care-si
... nu mergea în

... cările inamicu-
... . Se știa unde
... tura decisivă.
... or se luau ho-
... schimbau cele

... ri și mai mult
... semănând mai
... turci. În chipul
... ale și deposite
... ului aviatorilor
... a să se ascundă
... un aeroplan.
... în desordine.

... lovească ae-
... cu ele nu se
... au în aeroplane
... să facă nici un
... urechi gloan-
... însă să poată
... ovități pe de de-

supt, toți aviatorii legau o placă de oțel sub aparat, așa că glonțul lovindu-se, recoșa. Mulți aviatori s'au ales cu mâinile rănite și cu obrazul zgâriat, dar nici unul n'a murit de loviturile turcilor și nici n'a căzut în mâinile lor. Cazuri nenorocite s'au întâmplat, dar acestea numai după ce s'au făcut recunoașterile, în momentul aterisării.

Firește, parcul de aviațiune bulgar, era bine organizat și a adus servicii imense. Cu toate acestea avea multe lipsuri.

În primul rând, erau mai puține aparate decât aviatori și în cazul acesta se întâmpla ca mai mulți înși să se înalte pe rând cu acelaș aeroplan, ceea ce e un mare neajuns. Aviatorul trebuie să-și cunoască bine aparatul, să-și știe toate caprițiile, pentru că altfel riscă să se prăbușească la pământ, fără vina inamicului.

Oricum ar fi însă aviațiunea a adus foarte mari servicii bulgarilor în actualul război și dovedește că este indispensabilă operațiunilor militare.

Acestea sunt declarațiunile aviatorului rus, care a luat parte la sborurile de pe câmpul de luptă din Balcani. Din ele se pot trage multe învățăminte, și cu folos pot fi luate în seamă de aceia, cărora le este incredințată organizarea parcurilor de aviațiune dela noi. **S-a.**

Semne de înaintare în Reghin.

—Correspondență ocazională.—

Cred că nu fac un lucru de prisos și nefolositor, când în cadrul unui scurt articol de gazetă, dau câteva informații despre un frumos orașel, centru foarte însemnat al unui mare ținut românesc, care este Reghinul-săsesc. Nu de mult cetiam în „Românul”, că la Reghin s'a binecuvântat noul sion al Românilor greco-orientali, un fapt, care trebuie să îmbucure pe toți Românii de bine fără deosebire de confesiune, deoarece a fost timpul suprem, ca și în Reghin să-și aibă Românii gr. orientali biserica lor. Și părintele protopop Vasile Duma, un bărbat energic și român de bine, credem, că va și face tot ce-i stă în putință, pentru ca credințioșii lui să simtească dragostea de părinte sufletesc, care le-a lipsit până acuma.

De curind s'a pus în Reghin baza unei societăți, care ne dă foarte frumoase nădejdi și care dacă va lucra din răspuțeri pentru ajungerea scopului atât de mare, va fi un bine de neprețuit pentru acel centru. E vorba de „Societatea culturală a meseriașilor români din Reghinul săsesc”, ale cărei statute au fost provăzute de către ministerul de interne cu clauzula aprobării sub nr. 148.433—1912. E de mare, aș putea zice de foarte mare importanță această societate nu numai pentru Reghin și jur, dar chiar pentru întreg neamul nostru românesc din Ardeal.

Reghinul este „per eminentiam” un oraș industrial și comercial. Industriașii din Reghin sunt vestiți în întreg jurul până departe către Cluj, Bistrița și ținuturile săcuiești, nu numai sașii cu tradițiile lor ci și românii ridicăți prin munca lor cinstită. Avem în Reghin meseriași, înaintea cărora trebuie să se plece chiar și străinii, meseriași, cari prin iscusința lor și-au câștigat averi foarte frumoase. Ca să-i amintesc numai pe cei mai de seamă, acolo este Iosif Șipoș, singurul măestru tăbăcar de cordovan roșu din întreg jurul, care are depozite mari în Oșorheiu, Cluj, Bistrița și alte multe orașe din Ardeal și-și aduce pieile de capră în mare parte direct din Bulgaria și România; Mihail Simonis, măestrul lemnar al orașului, care a zidit o multime de biserici și școale; Mihail Bucur, ale cărui care și trăsurile au o mare trecere la

vânzare în multe comune din jurul Sibiului și chiar în Sibiu, unde însumi am văzut care și căruțe cumpărate dela Bucur din Reghin; apoi sunt vestiții noștri zidari, cari lucră în întreg Ardealul ca și cei din Bistrița și alți meseriași de seamă, cinstiți de toți străinii. Acești meseriași însă erau și sunt și astăzi încă în primejdia să-și uite limba, căci în Reghin, deși se numește săsesc, în urma condamnablei politici săsești, nu numai sașii cei putrezi de bogăți — cari au vre-o 5 milioneri și foarte mulți cu sute de mii — dar chiar și românii au ajuns să se maghiarizeze. Înainte cu 20—30 de ani pe străzile Reghinului nu auziai decât numai vorbă săsească și românească, astăzi însă atât sașii cât și românii vorbesc cu foarte mare predilecție limba statului, și mulți dintre românii în urma căsătoriilor mestecate vorbesc numai ungurește, ba știu și soi de căsătorie cari deși amândoi românii vorbesc numai ungurește, așa că, dacă procesul acesta va merge tot în forma aceasta, în decurs de câteva decenii în Reghin numai în amintire vor mai trăi sașii și românii.

Locuitorii români ai Reghinului sunt, afară de câțiva intelectuali, cei mai mulți meseriași, apoi păzitorii de câmp, vii, vite, etc. și servitori, iar femeile mare parte precupețe sau cum se numesc ele „cofărite”. Chiar în urma ocupației lor, biserica nu o prea cercetează, iar copii și-i duc la școala catolică, eum îi zic ei, căci acolo este și învățătoare, și apoi învață ungurește. Puținii copii, cari cercează școala noastră nu știu aproape deloc românește, și cei cari mai știu ceva, vorbesc o românească cât se poate mai pocită, așa că învățătorul nostru nu are năcaz cu legea apponyană, dar cu atât mai mult cu limba românească. Să nu ne mirăm apoi dacă în Reghin nu peste mult vom vedea fălăind stindardul episcopiei de Hajdudorogh și în biserica frumoasă zidită de Petru Maior vom auzi răsunând: „Az ajtókát, az ajtókát, bölcseségben könyörögjünk az Urhoz!” și „Izajás bokázik!” (sic!) Mai adaugeti apoi că inteligența din Reghin nu se prea interesează de acest amărit popor, că în Reghin încă numai o singură adunare politică românească s'a ținut împotriva legii apponyană, că inteligența pretutindeni este învrăjbită, că Asociația nu face scopul dorit, că foi românești numai de vre-o 7—8 ani intră la poporul din Reghin și apoi socotiți unde ar ajunge acest popor dacă cel puțin acum în ceasul al 11-lea n'ar avea doi conducători firești buni, cari au început să lucreze cu tot avântul sufletului lor tineresc. Puvoiful maghiarizării a ajuns și în unele comune mai apropiate, mai cu seamă în Reghinul unguresc, în care abia mai sunt familii în cari să se vorbească românește, și în urma năpraznicului tornado de astăprimăvară și în comunele în cari le-a nimicit biserica, școala și casa parohială, ca Brețul, Filipașul mare, Sânțioana și altele, unde guvernul le va ridica școale de stat, căci ei nu mai sunt în stare să-și susțină pe cele confesionale.

Luându-le toate aceste în soțotință, eu cred, că pentru Reghin și jur societatea nou înființată va fi o adevărată binefacere, și condusă bine va face minuni. Statutele permit să se pună în cadrul acestei societăți bazele unei case românești, care necondiționat trebuie să se facă și am nădejde întemeiată că se va și face. A fost rușine pentru Reghin, că având o inteligență relativ foarte avută, două bănci românești, vre-o 6 advocați români și un jur atât de mare, să nu aibă casină, dar prin înființarea reuniunii meseriașilor de bună seamă se va înființa. Pentru că societatea are neapărat trebuința de un local; școala nu mai este potrivită fiind prea spre capătul orașului. Va trebui prin urmare să-și închirieze un local în centru, și acolo apoi va fi și casina atât a meseriașilor cât și a intelectualilor, după cum am văzut-o aceasta în Blaj. Apoi reuniunea va avea corul său propriu, înființat deja și este sub conducerea învățătorului Alexandru Moldovan, care a și aranjat câteva reprezentații, iar acum învață liturgia mixtă a măestrului Iacob Mureșan din Blaj.

În forma aceasta eu cred, că Reghinul se va ridica mult, și poporul, care a început a se înstrăina de limba și datinele sale strămoșești, se va

alipi iarăș de ele, prin astfel de mijloace poate că și comunele amenințate cu maghiarizare se vor mântui. Conducătorul acestei reuniuni este părintele protopop Ariton Popa, care prin inima sa românească și creștinească, prin însuflețirea ce-l caracterizează și prin activitatea-i vastă de până acum precum și prin spiritul său organizator dă cele mai bune garanții.

Certele confesionale din Reghin prin ridicarea noului sion cred că se vor sfârși, petrecerea tradițională din 10 August, mărul de ceartă pentru cele două confesiuni din Reghin, poate va fi delăturat de acum în favorul reuniunii ori a casei. Părintele protopop Vasile Duma va da sprijinul său prețios noiei reuniuni și astfel mână în mână acești doi conducători firești ai Reghinului vor ști să mântuiască ceea ce se mai poate încă mântui, și în bună înțelegere vor duce la cea mai bună izbândă cauza românilor din Reghin și jur. Imi aduc aminte că pe biserica lui Petru Maior din Reghin sunt scrise cuvintele sf. Pavel: „Fi-ți într'un cuget, fi-ți în pace, și Dumnezeu iubirii și al păcii va fi cu voi”. Recomand domnilor din Reghin să cetească cât mai des aceste cuvinte și să le ia la inimă.

Sârșesc și eu cu cuvintele părintelui protopop Ariton Popa, rostite la sinodul preoților și la adunarea învățătorilor ținute astă toamnă amândouă deodată în Reghin și publicate în „Cultura creștină” din Blaj, zicând: „Și să ne iubim fraților unul pe altul, căci zice sf. Pavel: „De-aș împărți toată avuția mea și aș da trupul meu să-l ard, iară dragoste nu am, nici un folos nu-mi este!” Dumnezeu să ne ajute!” **Din Reghin.**

Situația internațională.

—Războiul ruso-chinez?—

Arad, 24 Decembrie.

Din Petersburg primim senzaționala știri, că guvernul rusesc a oprit orice publicație despre mobilizarea armatei. Faptul acesta dovedește, că Rusia face mari pregătiri militare în vederea unui crâncen război, dar nu împotriva monarhiei austro-ungare sau în Europa, ci în Asia. Ea voește, adecă, să anecheze respective să răpească cea mai mare provincie a imperiului chinez: Mongolia. Din această cauză se va naște un nou și crâncen război asiatic între Rusia, China și Japonia. În acest război Rusia ori va deveni cel mai mare imperiu compact din lume, ori — se va prăbuși. În scopul acestui război diplomația rusească a făcut pregătirile în taină într'un mod foarte genial, câtă vreme pe noi ne amenința cu groaza unui război european. Așadar Rusia va purta un nou război în ostul Asiei.

În răstimpul acesta rămânea-va oare monarhia austro-ungară tot așa de pasivă în Balcani, cum a fost pe timpul primului război al Rusiei purtat în Ostul Asiei?

Conflictul austro-sârb.

Belgrad. — Aici se vorbește că cu toată concilianța Serbiei eventualitatea unui conflict cu monarhia austro-ungară nu a fost delăturată definitiv. Din cauza unor importante chestii de stat primul ministru Pașici a fost silit să renunțe definitiv la proiectata călătorie la Londra.

Viena. — Prin declarația lui Pașici făcută din inițiativă proprie afacerea Prohasca nu a fost rezolvită definitiv. Despre o rezolvire definitivă a acestei chestii numai în acel caz se poate vorbi, dacă guvernul sârbesc va da satisfacția cea mai deplină pe care o cere Austro-Ungaria.

Ka 12.

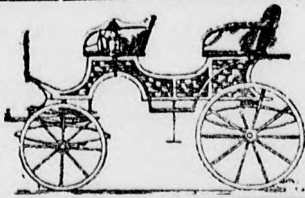
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de brânșă aceasta, cu prețurile cele mai moderate. — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta obnibuse pentru 6 persoane, eară funebre, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

Londra. — „Observer” primește din sursă competentă următoarele: Conferința ambasadurilor s'a pronunțat că Albania să fie autonomă sub suveranitatea sultanului, dar în privința neutralității și a limitelor acestui stat precum și în chestiunea insulelor Egeice nu s'a adus nici o hotărâre. Ce privește pretențiunea Serbiei, ambasadorii s'au pronunțat, că: *calea ferată dela Dunăre la Adrianopol să fie construită sub control internațional. Punctul extrem al acestei linii ferate va fi un port albanez. Această cale ferată va fi pusă sub paza unei jandarmerii internaționale iar portul albanez va a cărei soartă vor hotări însă marile puteri.*

Conferința de pace.

Londra. — Delegații balcanici au cuprins în următoarele puncte condițiile păcii:

1. Turcia să abdică de teritoriul care leagă Rodosto și golful Maletria din Marea-Neagră. În acest teritoriu se cuprind și Albania, despre a cărei soartă o va hotări însă marile puteri.
2. Turcia să abdică de insulele din Marea-Egeică.
3. Turcia să abdică de orice aspirațiuni asupra insulei Creta.

Petersburg. — Neratov, aghiotantul ministrului de externe, a declarat că delegații turci au făcut la Londra greutăți atât de mari, încât începerea ostilităților la Ceatalgea e foarte probabilă. Guericov, fostul președinte al Dumei, reîntors curând din Bulgaria, e de credința, că Turcia, câtă vreme Adrianopolul mai rezistă, nu va voi să accepteze condițiile alianței balcanice. El vede situația într'un mod pesimist, deși consideră armata bulgară destul de tare pentru o nouă campanie.

Pretențiunile României.

Bruxelles. — „Indépendance Belge” publică un lung articol asupra atitudinii României și asupra atenției de care, în ultimul timp, s'a bucurat din partea marilor puteri. Articolul susține că România nu va renunța în nici un caz la Silistra și va pune pe Bulgaria în fața unui fapt împlinit, ocupând cadrilaterul cu armata sa.

Paris. — „Le Petite Nicois”, un excelent ziar din sudul Franței, publică în ultimul său număr un prețios interesant și documentat articol sub titlul *România și alianța balcanică*, al cărui autor e d. N. Constantinescu, fost sub-director al poștelor și telegrafelor. Prin acest articol, pus la locul de onoare, se expune cu multă claritate drepturile care le are România în Balcani, — drepturi atât de legitime, încât și statele balcanice și marile puteri vor trebui să le aibă în serioasă considerație.

Serbia desavantajată față de Bulgaria.

Belgrad. — Organul partidului național „Srapska Zastava” publică un articol intitulat „Marea Bulgarie”, în care guvernul e extrem de aspru criticat pentru acordul sârbo-bulgar.

„Bulgarii — spune ziarul — n'au jefuit fondul de disponibilități, nu întrețin coterii pentru propagandă în Macedonia, n'au trimis în Macedonia funcționarii cei mai nevrednici și astfel au creat un puternic partid bulgar. Greșelile trecute ale politicii noastre externe le-am plătit azi cu sângele nostru. Situațiunea înainte de bătălia dela Monastir și Prilep și după această bătălie, nu e aceeași.

Guvernul nostru însă nu pare a fi de această părere. El nu caută să părăsească vechile greșeli ale politicii macedonene ci isgonește din Macedonia poporul sârbesc.

O parte din cuceririle noastre o va lua Albania autonomă; o altă parte mare Bulgaria, conform unei convențiuni care se încheie în dosul poporului sârbesc. Bulgarii întreaga Macedonia! până și Veles, Prilep și Monastir. Poporul sârbesc nu va recunoaște niciodată o asemenea condițiune. Nu trebuie să se uite că Sârbi nu și-au vărsat sângele pentru crearea mării Bulgarii”.

Articolul acesta a făcut aici o adâncă impresie.

Un comunicat oficial rusesc oprind publicațiile despre mobilizarea armatei rusești.

Petersburg — Monitorul oficial de azi publică un comunicat oficial care interzice publicațiile despre mișcările armatei și a flotei adecă despre mobilizările Rusiei. Ordinul acesta rămâne în vigoare un an de zile, cu începere dela ziua publicării.

Rusia ia „măsuri de apărare”.

Paris. — Lui „Matin” i se comunică din Petersburg: Ordinul guvernului rusesc care oprește publicarea știrilor despre măsurile respective pregătirile militare a fost publicat abia acum pentru motivul, că Rusia continuă mobilizarea armatei într'o măsură mult mai mare ca până acum. Rusia nu are însă intențiuni rășboinice, ci ea a fost silită de către Austro-Ungaria să ia aceste „măsuri de apărare”.

Sporirea flotei românești.

Londra. — România a cumpărat două torpiloare construite în Anglia și cari erau comandate de către statul Chile. Fiecare torpilă are un tonaj de 1430, cu o celeritate de 31 noduri maritime. Torpiloarele sunt provăzute cu câte 4 tunuri cu tir rapid și cu câte 2 mitraliere. Prețul lor e 12 mil. lei. Transportarea torpiloarelor se va face în Ianuarie 1913.

INFORMAȚIUNI

Arad, 24 Decembrie 1912

Noul primar al Vienei. Cu 126 voturi din 150 a fost ales ieri primar al Vienei, fostul ministru de comerț austriac, Dr. Richard Weiskirchner, care e acum al patrulea primar creștin social al capitalei. Prin alegerea lui s'a executat testamentul fostului mare primar al Vienei, Dr. Carol Lueger.

Academia populară din Blaj. Ni se scrie din Blaj: Duminecă în 21 Decembrie publicul blăjan a avut iarăși clipe de adevărată bucurie și veselie. La academia populară d. Dr. Vasile Hâncu a ținut o altă foarte interesantă și instructivă conferință vorbind despre „Boalele contagioase” și fiind călduros aplaudat. După conferința dlui Dr. Hâncu s'a predat o admirabilă farsă într'un act: „O mică neînțelegere” de Gondinet — de un umor irezistibil. Jocul excelent al diletanților noștri ne îndreptățește la cele mai frumoase speranțe.

Dșoara Lucia Muresianu a jucat cu multă eleganță pe Cecile, nevasta doctorului Andre, iar dșoara Turica Negruț a jucat draguț rolul Nanettei cameriera cea plină de gingășie. Dicțiunea curată românească îi face o deosebită cinste. Bine și cu pricepere de actor a jucat și d. Alexandru Borza, profesor — rolul doctorului Andre, iar d. Traian Denghel a câștigat admirația tuturor, jucând plin de vervă rolul unchiului lui Andre. D. Traian Denghel a fost mai mult decât un talentat diletant, stărnind râsete generale într'un rol așa de comic ca unchiul lui Andre. A fost răsplătit cu furtunoase aplauze.

După cum sunt informat farsa „O mică neînțelegere” e tradusă de doi tineri profesori dela gimnaziul nostru din localitate și intrucât farsa e de un umor irezistibil care ar face o adevărată veselie pretutindeni, pentru aceea cred, că societatea noastră teatrală ar face un neprețuit serviciu mișcării teatrale dela noi prin publicarea în broșură a acestei admirabile farse, de un umor atât de sănătos. — Coresp.

Noi advocați români. Ni se scrie din Târgul-Mureșului: Azi au dat aici cu succes examenul de liberă practică advocațială dd. Dr. Iuliu Calliani, Dr. Romul Curta și Dr. Ion Iuga. Felicitările noastre.

Vas de rășboi incendiat. În fabrica de stat din Lorian, unde se construiesc vasele de rășboi ale Franței, a izbucnit azi noapte un violent incendiu. Focul a mistuit puternic vas în construcție „Provence” și bănuiala că focul a fost pus, e cu atât mai mare că numitul vas s'a mai aprins într'un rind, când însă, grație vigilentei personalului de noapte a fabricii, el a putut să fie salvat.

Un mare baritonist rus, — deputat. Până azi cronica n'a înregistrat nici un caz, ca un artist în activitate să fie ales deputat al vre-unui parlament din Europa. Primul căruia i-a succedat să rupă ghiata, e artistul rus Kolehov, baritonul operei din Moscova, ales deputat în Duma a patra și membru al partidului octobrist.

Neutralitatea statelor scandinave. Miniștrii plenipotențiarilor ai Svediei, Norvegiei și Daniei s'au întrunit la o conferință în Haga. Au statorit în fața evenimentelor externe să păstreze necondiționat neutralitate. Hotărârile aduse le-au specificat în paragrafe și se speră ca ținuta celor trei țări nordice să fie identică și cât se poate pe un fel de gamă să se execute.

Legi daneze. Proiectele de lege înaintate de damele daneze camerei spre aprobare au fost aprobate cu absolută majoritate. De acum înainte ele au drept de vot.

San Giuliano la Viena. Neues Wiener Tagblatt anunță că ar fi auzit vestea de sosirea prim-ministrului italian dl San Giuliano la Viena — cu intenția unei întrevederi mai îndelungate cu contele Berchtold.

Contele Zichy și fabrica sa de legi. Creștinii sociali din unele comitate au dat o puternică expresie de desaprobarie legilor privitoare la un fel de vot universal cu față mincinoasă și dezastruoasă mai ales pentru naționalități.

Mișcări în India. Populația indiană începe să se miște și să dorească tot mai adânc o participare și conlucrare la afacerile obștești. Moștenitorul de tron din cauza unei ținute nedrepte a fost amenințat cu moartea. Față de această trezire la o viață de luptă a populației întuncate indiene e bine așezată vorba țaranului norvegian dintr'o nuvelă a lui Björnson, marele luptător al libertății, — către regele: „oamenii tăi m'au nedreptățit și de nu-mi faci dreptate te dau jos de pe tron!” Cu astfel de convingeri încrezătoare în forțele ei a putut câștiga populația norvegiană un stat național și o civilizație și cultură foarte înaintată. Mai vine rîndul și altor populații, căci e vremea!

Jandarmerești. Marii ispravnici ai politicii oligarhice de multă vreme nu s'au văzut dăcăliți la locul asta. Zeci de cazuri de destrăbălări și de demoralizări comit prin satele noastre, de aceea trebuie să păzim întru câtva și castitatea hârtiei acesteia și să n'o mai mînjim cu faptele lor murdare. Ziarele ungurești au știri precise despre fărâdelegile și fel și fel de întâmplări ale jandarmeriei din Germania, Olanda etc., numai din fericita noastră țară nu, doar numai în ceea ce privește faptele de ordine strictă, dărîndu-le pentru asta o coloană specială intitulată „cronica jandarmerească”...

Mari prăbușiri de pământ. Se telegrafiază din Odesa că prăbușiri succesive s'au produs dealungul mării, pe o distanță de aproape trei verste. Conturul țărîmului a fost schimbat. Fundul mării a eșit la iveală la suprafața apei în mai multe locuri pe lângă coastă. Mai bine de 20 vile, dela Dangeron până la Otrada, au suferit mari stricăciuni. Loturi întregi de pământ au schimbat pozițiunea lor coborîndu-se între 15—20 șasene. Pagubele sunt foarte mari și se înmulțesc mereu. Numai valoarea terenului stricat prin crăpăturile formate, se urcă la mai multe milioane ruble.

Regele Victor Emanuel judecat la moarte. În orașul italian San Giovanni în districtul Bologna, s'a sinucis anarhistul Enrico Delfalco și cu ocazia aceasta poliția făcând o perchezitiie în locuința sinucisului, a aflat o scrisoare, în care Enrico Delfalco și-a motivat sinuciderea prin împrejurarea că, comitetul anarhiștilor italieni l'a însărcinat cu executarea omorării regelui Italiei, Emanuel. Pornindu-se o anchetă severă în această afacere s'a constatat că Enrico Delfalco de abia în etate de 18 ani nici n'a fost anarhist, ci ducând o viață foarte destrăbălată, părinții lui l'au desmoștenit și l'au dat afară din casa părintească, de unde a plecat cu amenințarea că se va sinucide. Probabil că în scrisoarea lui lasă, a dat ca motiv al sinuciderei afacerea cu omorarea regelui numai pentru ca sinuciderea lui să devină senzațională.

Mercuri
Rolul
ropei. D.
seria con
din Bucu
români

Confe
sese în t
numitele
Nistrul g
resfirate
du-se pâ
populație
o popula
nes, în M
naturile
mens nu
în existe
gic, — c
cut vreo
gii erau

D. D.
serviciu
tinătății
tarea tu
invins ș
Albă, —
care le
numai a
a fost z
mai rău
tul dom
nei aca
și la la
greceas
gare ro
lul al 13
cească
recapet
ospitali

Con
ine în
virtuțile
române
la Arce
giment
vina; —
din Bul

Dup
de orig
telor în
o splen
mului i

Ime
atențiu
cu salv

Gar
Medite
aviato
Vezuv
citiu n
au sal
dulu
a luat
dus în
orele
dicat
și într
mul să
te tur
tri, s'a
săgeții
Drum
Din R
pentru

Ri
în faț
țiile n
Londr
fie ma
— tr
cesta
locie
unghi
buzel
Zi
derni
cu c
a ris
sufic

Rolul cultural al românilor în orientul Europei. D. profesor Dr. C. I. Istrati a inaugurat seria conferințelor anuale ale Ateneului Român din București vorbind despre „Rolul cultural al românilor în Orientul Europei.”

Conferențiarul a arătat, că românii se găsesc în ținuturi cu mult mai depărtate decât așa numitele țări locuite de români. Dacă trecem Nistrul găsim centre de populație românească, respirate până dincolo de Cherson și întinzându-se până spre Caucaz. Dar nu e vorba de o populație venită acolo de câteva decenii, ci de o populație băștinasă. Același lucru în Pelopones, în Morea — iar dincolo de Tisa până în ținuturile locuite de Velci. Explicația acestui fenomen număr de români, conferențiarul o găsește în existența de odinioară a unui imperiu pelagic, — cel mai mare imperiu pe care l'a cunoscut vreodată Europa și ai cărui locuitori, pelasgi erau protolatini.

D. Dr. Istrati pune apoi în evidență imensele servicii pe care domnii români le-au adus creștinătății din întreaga Europă, împedecând înaintarea turcilor. La Racova, unde Mohamed I. e învins și fugărit de Ștefan cel Mare, la Valea Albă, — pretutindeni se afirmă sacrificiile pe care le fac românii pentru o cauză care nu era numai a lor. Dar nu e numai atât. Când Grecia a fost zdrobită de turci și când Atena ajunsese mai rău decât un sat, Șerban Cantacuzino, fostul domnitor Munteniei, permite înființarea unei academiilor grecești în țară. Aici în Muntenia și la Iași, în Moldova, se regenerează cultura grecească. În formarea celor trei imperii bulgare românii au un rol precumpănitor. În secolul al 15-lea bulgarii cad sub dominația turcească și când, după patru secole, râvnesc să-și recapete libertatea, ei și-o făuresc pe pământul ospitalier al României.

Conferențiarul arată cum toate statele străine în care locuiesc românii, au beneficiat de virtuțile strămoșești ale acestora. Regimentul românesc din Năsăud ține piept o zi întreagă la Arcola lui Napoleon I, cuceritorul lumii; regimintele românești ocupă Bosnia și Hertegovina; în recenta luptă dela Kirkilisse românii din Bulgaria intră cei dintâi în foc.

Dupăce enumeră, apoi, pe toți oamenii mari de origine românească cari au făcut gloria statelor în care au trăit, d. Dr. Istrati încheie cu o splendidă perorație relativă la viitorul neamului românesc.

Imensul public din sală a urmărit cu multă atențiune pe conferențiar intrerupându-l adesea cu salve de aplauze.

Garros. După sborul victorios peste Marea Mediterană, Garros cel mai iscusit și îndrăzneț aviator din lume a sburat Duminecă deasupra Vezuviului și apoi a coborât pe câmpul de exercițiu militar din Neapole, unde miile de oameni au salutat în o bucurie la culme pe eroul văzduhului. Garros s'a dus în oraș cu automobilul, a luat dejunul într'un hotel, de unde apoi a fost dus în triumf îndărăpt la aeroplanul său. La orele 1 și jumătate îndrăznețul aviator s'a ridicat în văzduhuri, însoțit de uralele multimei și într'un cerc mare s'a pierdut în zare în drumul său spre Roma, unde după ce a sburat peste turnurile bisericilor, la o înălțime de 500 metri, s'a coborât pe pământ cu repeziunea unei săgeți în fața multimei enorme, care îl aștepta. Drumul acesta l'a parcurs în o oră și jumătate. Din Roma biruitorul văzduhului a plecat în sbor pentru a nu se mai coborî până la Paris.

Risul triunghiular. Doamna Cecile Mare, care în fața fiicelor Albionului e o autoritate în chestiile modei, a introdus în societatea damelor din Londra risul triunghiular. „Acela care voiește să fie modern”, — a declarat reformatoara risului — „trebuie să ridă în formă triunghiulară. Risul acesta e posibil, dacă ridicăm puțin partea mijlocie a buzelor deasupra, astfel că se formează unghiul de sus al triunghiului, iar baza lui sunt buzele de desupt, astfel că se văd dinții de sus.”

Ziarul englez „Eclair” a luat în serios modernizarea risului și s'a adresat cetitorilor cari cu o majoritate covârșitoare au răspuns că nu simpatizează cu această reformă modernă a risului, ci mai presus a ride natural — din tot sufletul.

„Corespondențe cu text muzical”. Acum a apărut prima corespondență cu text muzical în limba română redactată de Niță Zărândeian.

Formatul e de mărimea unei ilustrate sau a unei corespondențe de poștă, cu deosebirea, că pe o față e conținutul unei frumoase colinzi, pusă pe note pentru cor bărbătesc în patru voci, intitulată „Dalbă feciorită.”

După acesta vor urma: Doine, hore, cântece etc., tot în acest format. Prețul pentru un exemplar 10 fil. Se pot procura dela librăria „Minerva”, Brad (Brád, Hunyad m.) unde se află în deposit general; precum și dela toate librăriile românești.

x Să cumpărăm pe seama domnilor pentru Crăciun cravate fine o'clock, bismăluțe de mătășă de salon, garnituri de butoni pentru cămeși, cravate de mătășă lucrate cu mâna, veste moderne p. fracuri, la **Brachfeld F.**, furn. de curte, Budapesta, în colțul străzilor Dorotya și Gizzella. E. 677.

x Intreprindere nouă. O dovadă elatantă despre preerzistența comerțului în Arad e faptul, că în situația critică creiată în urma nesigurății războiului, Aradul a sporit cu o nouă întreprindere mult promițătoare. Doi foști înalți funcționari ai fabricii de benoid din localitate împreună cu d. Ludovic Hoffmann au înființat și au deschis în str. Weitzer J. sub firma „Műszaki és világítási vállalat Hofmann és Tsai” o mare întreprindere unde se găsește bogat asortiment de aranjamente tehnice și pt. luminat. Această firmă, deși în urma relațiilor ei cu întreaga țară și cu statele din Balcani, pune deosebit pond asupra faptului de a mulțumi toate așteptările mai ales a publicului din Arad cu artelii din bransa acestei firme. Ho. 675.

x Pregătirea romului și a licherurilor în mod casnic! 100—200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaica, sau orice extracte de licheruri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de licher foarte fin. La fiecare sticlă se aclude și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 30 fil, în mărci postale trimit franco o dosă de mostră din ori care extract de licher sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie „Hygiene” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea cafenelei hotelului „Coroana”. (A 444)

ECONOMIE.

Intrepozitele de cereale. Variante.

În prelungirea ideilor din cartea dlui Cioban, să vedem rostul întrepozitelor de cereale și al variantelor pentru plugarii noștri. D. Cioban nu-l precizează, dar constată că legea comercială ungară cere o garanție de cel puțin 1.000.000 coroane. Ei bine, aici e prima greutate, care va împedeca pentru mult timp, ori poate pentru totdeauna, înființarea de întrepozite cu ajutorul tovarășilor. Intrebați pe dl Osvadă, cât de greu se adună un fond de garanție nu de 1 milion, ci numai de 200.000! Intrebați „Plugarul” din Blaj, dacă poate aduna mai ușor 80.000 coroane din cvotele celor mulți. De aici până la milion e o distanță respectabilă și cât timp nu se va schimba dispoziția legii, nici vorbă de înființarea vr'unui întrepozit cu drept de a emite variante.

Dar chiar să reducă legea la 500.000 coroane fondul de garanție, cât îl cere pentru emisiunea de scrisuri fonciare, chiar și în acest caz ar fi problematică putința de a aduna acest capital din contribuțiile tovarășilor. Ar trebui tovarășii puternice, ca să se poată alia din 2—3 comitate și să înființeze un întrepozit comun, într'un centru potrivit.

Când am zis centru potrivit, am semnalat a doua dificultate pentru înființarea acestor instituții. Bărâtenii ar fi mai favorizați în privința aceasta. Au două centre ca Aradul și Timișoara, accesibile din toate părțile. Cerealele din Bănat sunt căutate. Ceva mai slab stau Ardeleni, cu multe regiuni neroditoare, lipsite de drumuri practicabile și de căi ferate, chiar dacă avem

centre ca Teiușul, Alba-Iulia, Blajul, Dejul, Brașovul.

Ce efect ar avea întrepozitele asupra agriculturii noastre?

În această privință trebuie să avem de exemplu pe Americani. În condiții egale de climă și de producere, până la finea lui Iulie grâul farmerilor americani e cărat în „elevatoare” adevărat întrepozitat. După mașina de secerat urmează numai decât mașina de imblătit, apoi transportul prisosului la întrepozitul cel mai de aproape. Aici farmerul își primește varantul și — dacă vrea — cecuri asupra băncilor mari din orașe mari europene, de unde îi stă în voe să nu se întoarcă decât la culesul de cucuruz cu care va face tot așa. Vânzarea o îngrijește întrepozitul și o face în timpul cel mai potrivit. Prin concentrarea elevatorilor în ring, reprezentanții acestuia ajung de dictează prețurile în Londra, Liverpool, New-York etc.

Iată dar întrepozitul și asocierea întrepozitelor ca o instituție, care formează, menține și impune prețurile. Am zice, o instituție foarte bună pentru agricultori, dar nefavorabilă pentru consumatori, cari la rândul lor pot urca prețul muncii încât să contribuie la scumpetea generală. Nimic nu provoacă urcarea prețului muncii în măsură așa de mare ca scumpetea mijloacelor de trai.

Cu toate acestea nu zic, că întrepozitele ar fi nefolositoare pentru poporul nostru per eminentiam agricol. Ar fi folositoare prin introducerea varantului, prin crearea unui credit mai real, mai sigur, mai ieftin și mai potrivit trebuințelor țărănești. Căci lucru firesc: nenea Filimon, dupăce își va depozita grâul, primind ceva avans, nu va bate drumul orașelor europene, ci se va întoarce acasă, plătindu-și darea și aruncurile, cumpărându-și unelte mai bune de lucru plătind rate după alt pământ ce-l cumpără. Treccerea dela cultura extensivă la cea intensivă nu se poate face fără credit ieftin și potrivit trebuințelor speciale. În acest punct întrepozitele vor fi de folos.

Dar până la ele mai este bună cale de parcurs. Pregătirile se pot face în felul apucat de unele bănci: înființând magazinele de cereale pretutindeni, unde sunt împrejurări prielnice. Până la emisiunea de varante putem cuprinde noi negoțul de cereale pentru trebuințele noastre. Avem date toate condițiile. Ne putem crește oameni. Putem statori legături cu România. Putem contribui cu ceva și la dezvoltarea morăritului, ocupație foarte imbrățișată de țărani noștri. Toate acestea modest, treptat cu precauțiunea trebuitoare și numai în raport cu consumul nostru intern fără opintiri primejdioase de concurență cu morile mari. Să avem în vedere numai nevoile satelor noastre!

Lucrând și pregătindu-ne astfel, vom fi harnici și de întreprinderi mai mari, când vom putea aduna capitalul trebuitor

Gavr. Todică.

POȘTA REDACȚIEI.

V. T. Buteasa. Sunt frumoase sentimentele, dar cu atât mai puțin bune versurile.

Dlul I. P. Semnit. Din considerație pentru publicul mare și nu pentru cei dela dv. Lăsați-ne nouă sarcina de-a judeca în asemenea chestiuni.

Tr. M. Lazuri. Cu toate că a întârziat — e bine.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Demetriu Popoviciu, Caransebeș. Abonamentul Dv. este achitat până la finea anului curent.

George Nicola, preot, Fehérviz. În 6 l. c. am primit 21 cor. abonament până la 30 Iunie 1913.

Victor Cziplé, Zilah. Abonamentul Dv. e plătit până la finea anului 1912.

Ion Mureșian, Kendilona. Nu putem împlini cerearea Dv.

Petru Savii, Sân Nicolaul român. Am primit 28 cor. ca abonament pe 1912 întreg.

T. Traian German, Blaj. Mai aveți de plătit 4.80 cor. până la finea anului curent.

Valeriu Mărginean, Gârboiu. Încă 15.20 cor. aveți de plătit pe 1912.

Dr. Traian Crașovan, Lugoj. Abonamentul Dv. e achitat până în 1 Iulie 1913. S'a publicat gresit prima oră.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Ba 116-280)

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

Caut

un loc potrivit.

Sunt de 28 ani, căsătorit și mă pricep bine la vierit.

Ilie Andrei.no. Felsőbencsek
(A 683)

Alsóbencsek

Aviz.

Am onoare a aduce la cunoștință că mi-am deschis

cancelarie avocațială

în Arad, str. Józsefherceg-ut Nr. 17 (lângă biserica lutherană).

Ci 641

Dr. GEORGE CRIȘAN,
avocat.**Candidat de notar.**

La subscrisul este loc pentru un candidat de notar român. Se pretinde să aibe diploma notarială, să fie maiorean și apt a conduce cancelaria singur. Salarul lunar este 60. cor. viftul întreg și locuința. Locul se poate ocupa cu 1. ianuarie n. 1913.

Dorogos (u. p. Lipa) la 19. decembrie n. 1912.

(Da 670—)

David Dabiei
notar cerc.**Un tânăr român,**

în etate de 28 ani, absolvent al unei școli mai mare de vierit al statului ungar, având și practică mare la economie

Caută o deregătorie,

potrivită la un proprietar mai mare sau societate. Adresa la administrația ziarului nostru. (Co 647—)

Manuale folosite și noi

pentru toate instituttele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria Pichler Sándor, Arad Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1. (Pa 307—100)

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

Ku 39—60) **SZATMÁR,**
casa-Lévay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman. pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiteren a 6 brice barbierilor
ocolesc 1222 numai pentru 5.

Aviz.

Pe teritoriul comunelor Costina-Mihovei se află moșia „Florinta” proprietatea Fondului Religionar gr.-or. din Bucovina, în întindere de 200 făleii pământ arabil, șes și de o calitate superioară, departe 6—7 km. de gările Părliași și Hatna și 9 km. de gara Ițeani și orașul Suceava din Bucovina.

Se caută un tovarăș cun cap. disponibil de 15.000 coroane, eventual un arendaș pentru a conduce s'au a i-se preda moșia pe timp de 9 ani. Moșia e luată în arendă de subsemnatul cu 48 cor. falcea și este înzestrată cu acarete moderne excelente ca: locuință cu 5 odăi pentru proprietar, locuință pentru servitori, șuri pentru trăsuri și mașini agricole, rotărie, ferărie etc. 3 grajduri pentru vite, din care unul pentru cai, unul pentru boi și vaci și unul pentru porci, încăpând peste 100 bucăți în unul, cotețe pentru paseri, coșere și hambare moderne și practice în care poate intra toată recolta de pe moșie, apaduet cu rabinet și pompe pentru incediu etc. etc.

Pentru informații mai detaliate doritorii sunt rugați a se adresa de îndată subscrisului.

I. V. Cocărlă.

Cosâna-Bucovina

(Co 667—)

Un candidat de avocat

caută cancelărie la 1-ma ianuarie st. n. Adresa la „Românul” (Ci 665—)

Aviz.

Caut 3 sau 4 vagoane de mălai
din anul trecut. Muștră cu indicarea prețului să se trimită pe adresa,
Fi 652 **Vasilie Filip**
Beszterce Naszód m.) Teles-Bükkös.

MANDEL ZSIGA

orologier gluvaerglu-optic

DÉS-Fótér

Sueursala Gyulafehérvár

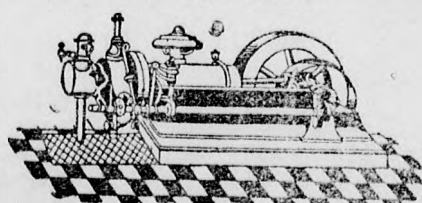

Cel mai mare depozit de tot felul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel. Articli de argint de China Berndorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophoane și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate (Ma 182—30)

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada Timșori n-rul 28.
(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instalatori de apaducte. Atelier entru repararea pom-pelor, a mașinilor cu benzin, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole.

Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță Atelier special. Turnătorie de fer și oțel.

TELEFON 184.

Cafea Palermo prăjită cu renumitul prăjitor electric al spițeriei

Dürr Gusztáv

Această cafea în urma calității ei azi nu mai trebuie să mai lipsească din nici o gospodărie, atât ca și cafea neagră, cât și cu lapte e foarte spornică și excelentă. Mirosul și aroma ei e fără păreche, o mai bună cafea ca și aceasta nu mai există alta; se vinde în pachete originale plombate de câte 1/8, 1/4 și 1/2 klgr. Zilnic prăjire proaspătă.

Șpițerii și aromate fine,
poame sudice proaspete:

Cormale, malo a, smochine de Smirna, zahăr și poame presate Ciocolată și caramel, bomboane de salon.

Zaharicale pentru Crăciun

pentru pomul de Crăciun, diferite calități proaspete.

Totfelul de

bomboane, mixtură, franceze

în cutii elegante, dela calitatea cea mai ieftină până la cea mai fină. Romuri veritabile din Anglia și din patrie.

Cognac și licheruri!

Poame proaspete. Prune de Bordeaux și ananas proaspăt.

Tea!

mixtură de Assan, imperial și regal veritabil. Soiuri Pecco, Mandarin și Schuchon. Depozit de

vinuri-șampanii

Törley József și soțul, Talisman și Casino se Louis Eranaois Transylvania, Vin brut, Monopol.

Totfelul de

sălbătăcii și galițe tălate,

cu prețuri foarte ieftine.

Dürr Gusztáv

Prăvălie de delicate, aromate și vinuri-șampanie,

Arad,

vis-à-vis de primăria orașănească.

În edificiul „Victoriei”.

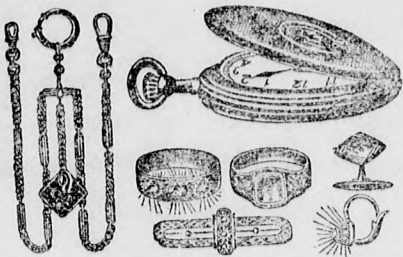
Du 679

Telefon pentru oraș și comitat nr.-ul 118.

Becker Lajos

ciasornicar și giuvaergiu

Temesvár-Józsefváros str. Hunyadi și colțul străzii Mists

Mare magazin de oroloage de Elveția, de aur, argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendul. Bijuterii fine și artelii de -briante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de China. In marele meu atelier de bijuterii se execută totfelul de reparări, și se reparaază cu specialitate bijuterii și ciasornice pe lângă garanță.

Prețuri moderate! Serviciu conștiințios!

(Be 535-10)

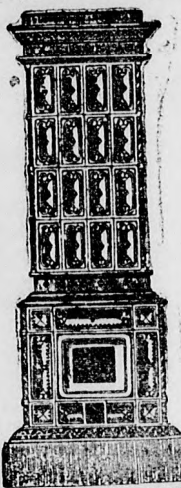
Pregătesc (Ma 146-30)

Cuptoare de teracotă, căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cuptoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István

fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

Instiințare.

Aduc la cunoștința on. public, că am preluat **cafeneaua**

„Fekete Sas”

aranjată cu confort modern
— str. Bockó nr. 5 —
a cărei deschidere a avut loc

Sămbătă, în 21 Decembrie.

Mă voi niza că prin mâncările mele reci și curate precum și prin băuturi excelente să satisfac totdeauna așteptările on. mei mușterii.

Prețuri ieftine, serviciu conștiințios.

Rosgă binevoitor sprijin
Gheorge Paladits,
catergii.

Telefon 863.

Casa proprie.

IOAN KALLAP
Arad,

turnătorie și luminărie aranjată cu putere electrică,

își recomandă fabricatele sale pe sărbători ș. a. lumânării, turte și ecet. în acest fah.

Titorii și vânzătorii au rabat mare.

(Ka 663-)

Un milion altoi de viie

din soiurile cele mai distinse pentru vin și masă. — Viță americană cu și fără rădăcină și ochiuri pentru altoi din toate soiurilor se află de vânzare la pepinăria Domnului românesc din Babalna lângă Orăștie a cărui proprietar e Dr. Aurel Vlad.

Fiind pepinăria noastră bine îngrijită n'a fost atacată de peronosporă, altoii sunt foarte frumoși și desvoltați la perfecție.

Pentru vița liferată din pepinăria noastră, garantăm că soiurile sunt curate după cum sunt notate în catalog.

Fiie care viticultor și proprietar de viie să se adreseze cu toată încrederea pentru altoi de viță trebuincioși la jos semnata administrație fiind asigurat că vor fi serviți conștiințios, solid și prompt.

La cerere să trimită gratis și franco catalogul despre altoi de viie cu prețuri și cu îndrumări practice pentru plantarea și lucrarea nouelor vii.

Se primesc băieți de români la cursurile practice pentru altoi, de viță. Condițiunile de primire la cerere se vor trimite.

Administrația „Domeniului din Bobalna”
(A 539) Babalna (u p. Szászváros).

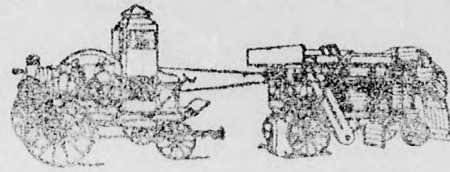
I 192-60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașine de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □

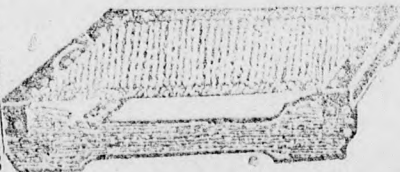
KIKTA ISTVAN, stăpân de ob-
Budapest, VIII. Kozsoru-n. 17
lăcătar on. public asupra atel-

ierului
lăcătar on. public asupra atel-

LEOPOLD KÖBER

LĂCĂTUȘ PENTRU CLĂDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ și atelier pentru aranjamente cu gaz, apaducte și canalizare
MEDIAȘ (MEDGYES) str. Alsó Kovács n-rul 23.

Execută orice lucrări și reparări în această bransă și anume lucrări de fier pentru clădiri, porți de fier, grații pentru morminti, vetre de fier și

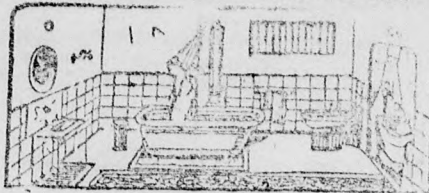
matrațe de fier, din material foarte bun, apoi introducerea de spaducte și canaluri cu prețuri ieftine și pe lângă garanță.

(K 484-)

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriază de instalațiuni
Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Pravăț: Strada Gâbel Nr. 2.
 Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele
Specialist în apeducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — —
 Engroșiștilor li-se dau rabat
 Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc.
 Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă

Leitner Sándor

mechanic și electrotehnic
Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

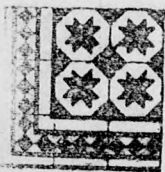

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramafoane și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

(Le 56-30)

(Ma 131-60)

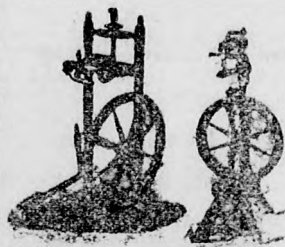
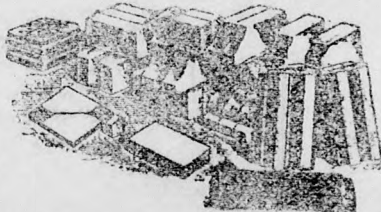
Mandler János

intreprindere de beton, piatră artizanală și teracotă
SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare toffelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țeri de lut și ciment, uscarea peretilor umezi, trepte (scări) de piatră artizanală, pereți, conuți „Rabitz”, inole pentru fântâni, bazeuri, fântâni arteziane și vâltoale executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servese gratuit.

Premiate cu medaille de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlii de lemn și de galanterie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszabon Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

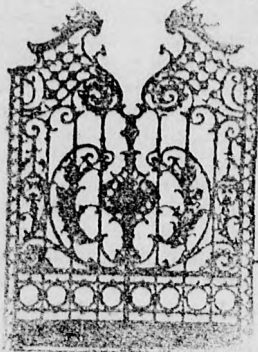
Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în bransa mea. Lucrări solide și ieftine.

(K 123-)

MAÁR LAJOS és Testvére

fabrică de articlii de lăcătuserie

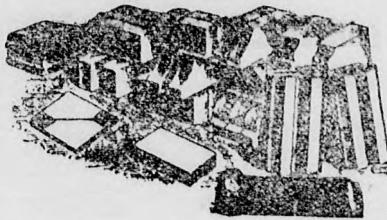
ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-ral 45.

Executăm: vetre de fert, uși din fier vărsat, uși pentru cuptoare, ținătoare de clădiri, uși pentru cuptoare de copt, uși pentru căminuri, cuptoare de tinichea.

Catalog de prețuri la dorință se trimite gratis.

(Ma 426-)

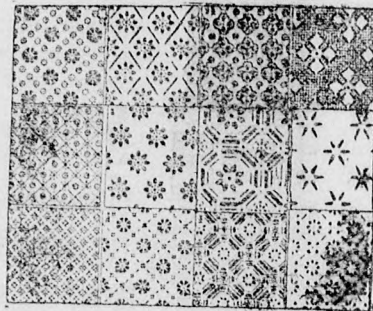
(Bo 423-)

Bozsó Mátyás

fabrică de ciment și întreprindere de zidire

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Execută: padimentări de terazzo, — granit, — mozaic, — beton, — cheram t și — mozaic: precum și canale de beton și fundamente pentru mașini, lucrări de ciment și beton, iesle, fântâni arteziane și basenuri, poduri etc. cu prețuri moderate; serviciu prompt.

Cea mai ieftină sursă de cumpărat este firma

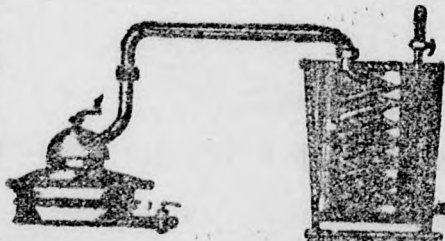
Welther János, pălărier

Făgăraș — Fogaras, bulev. Francisc Josif

Au sosit noutățile cele mai moderne de pălării de toamnă și de iarnă: modele pentru femei, pălării de pilsă, catifea, double și pălării de pănură, cu prețurile cele mai moderate. Articlii de modă p. bărbați, mare asortiment de pălării de piele de epure, tari și mari. Pălării și chipiuri pentru școlari, mare asortiment, dela cor. 2-3. Primește spre executare tot felul de pălării spre reparare și văpsire, după cele mai noi modele. Pălării de dolu se execută imediat. (We-503)

CAZANE pentru ferberea rachiiului

Aranjamente pentru fabrici de SPIRT.

MAȘINI pentru strecuratul vinului și pentru opărirea vaselor.

Prețuri moderate! Condiții favorabile de plătire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15.

(Ma 164-30)

„ARIEȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚIUNI.
TURDA.

AVIZ.

Subscrisa direcțiune având în vedere de-o parte situația pieții de bani, iar de altă parte din culanță față cu deponenții săi a decis ca începând cu 1 Ian. 1913 să fructifice depunerile — atât la centrală cât și la filiale — până **la 5000 cor. cu 5¹/₂%**, iar dela **5000 cor. cu 6%** netto.

„ARIEȘANA”

Institut de credit și economii, societate pe acțiuni.
TURDA.

A 669

Direcțiunea.

Beiuș

Belényes

Librăria „DOINA”

Ne permitem a recomanda atențiunei binevoitoare a On. public românesc bogatul nostru sortiment de cărți literare de toate genurile, cărți bune pentru popor, cărți de rugăciuni și de economie, precum și tipăriturile advocatiale cu prețurile cele mai moderate și toate necesariile de cancelarie ca: hârtie, călimări, cerneală, creioane, tocuri, penite, ceară de sigilat sugetivă, mape pentru masa de scris, hârtie de scrisori în cutii, apoi registre de contabilitate în diferite mărimi, albume pentru cărți postale și fotografii, sigle cu monogram și ștampile de cauciuc și metal pentru oficii, etc. etc.

Comenzile primite se execută cu cea mai mare promptitudine și constiențiozitate. La dorință cărți achitate înainte se expediază și la America și în celelalte țări străine.

Asigurăm On. public de un serviciu afar' din cale prompt și mulțumitor și ne rugăm a ne onora cu st. comenzi.

„DOINA”

LIBRĂRIE SOC. PE ACȚII
(Beiuș)-Belényes.

Do 617—16

Ne rugăm de sprijinul onor. public românesc.

In prăvălia românească de coloniale și delicatose a lui

Gheorghe Ștefu

din Arad, str. Deák-Ferenc n. 7.

Telefon pentru Arad și provincă 881.

Se află în cea mai bună calitate: cafea de tot soiul, zahăr, thea, prăjituri la thea, portocale, lămâi, smochine tescuite și în cunună, stuguri de malaga, strugurei (stafide) pentru plăcinte, curmale (datolya) franceze, fructe zaharicate, Chocolată de Suchard, Cacao, rahat, halva, prune uscate de Bosnia, alune din Italia, mandule, nuci, mac, praf de copt prăjituri de Dr. Oetker, tot soiul de bonboane de chocholată, dela fabrica Heler din Viena, zaharicale și tot felul de podoabe de Crăciun (și pentru pomul crăciunului), tot soiul de fructe în sticle de dunst, diferite pecmezuri de fructe;

Vinuri fine de Tokai și Maderat, rachiu de prune și comină (drojde), toate acestea dela direct-producenți, rum de thea, tot soiul de rachiu dulci (liköruri) din cele mai gustoase, șampanie din Franța și patrie;

Pești: Alfisch, sardinii franceze în oleiu, ringle, păstravi, heringi afumate, precum și tot soiul de pești în saramură (murătoare);

Icre roșii, masline, cașcaval și brânză de burduf de munte din Brașov, totfelul de cașuri: ementhal, rockfort, trapista, óvári, imperial etc., unt de cel mai fin și lapte din pusta episcopului românesc;

Șuncă de Praga, cârnați și slănină de Dobrițin etc.; — Precum și tot soiul de articli, ce aparțin acestei băcănii.

Comandele din loc și provincă se efeptuiesc momentan și se spedează punctual. — Cele din loc se trimit acasă cu băiatul din prăvălie.

∴ — Din provincă se pot face comandele prin telefon. ∴

No 628

Ne rugăm de sprijinul onor. public românesc.

Cel mai modern atelier de specialități de corsete din sudul Ungariei. Aduce la cunoștința on. dame, că execută cele mai elegante legături de casă pentru pătece și corsete mari (Princés), la cari întrebuițez numai oase veritabile de pește.

Prețuri moderate!

văd. Teodor Faur

Timișoara — Iosefin, strada Török nr. 1.

Atelier de model. Deva, Petrojeni, Vârșeț, Panciova, Becicherecul-mare, Modos, Beregszász Törökbeese.

(Te 648—)

CORSETT CHIC

Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.

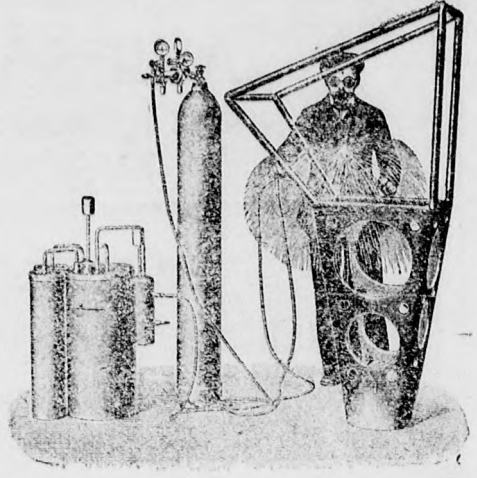
Telefon 20—59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!

Pistolul cu pocnește!

Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199—120)

LUDOVIC BINDER

GIUVAERGIU, CIASORNICAR ȘI AURAR
(Membru al Uniunii Horlogere).

MEDIAȘ (MEDGYES) Markt platz nr. 11.

Mare magazin de: oroloage de Elveția, de aur argint, oțel și nichel, oroloage de părete și cu pendal. Bijuterii fine și articlii de briliante, obiecte de lux veritabile de argint, și argint de

China, articlii optici. In marele meu atelier de bijuterii se execută totfelul de bijuterii, și se reparază cu specialitate bijuterii și ciasornice, pe lângă garanță. Prețuri moderate. Serviciu conștiințios.

(Bi 463—30)

Matutsek József

Kolozsvár, Szentegyház-u. 3.

Recomandă depozitul său bogat asortat cu totfelul de

încălțăminte

bărbătești și femeiești executate in atelierul propriu.

Comande din provincie, după măsură sau că trimițând o gheată veche care'i șade bine se pregătesc prompt și din material bun, trainic și la modă.

(Ma 443—)

Prăvălie nouă.

Am onoarea a aduce la cunoștința on. public, că am deschis o prăvălie în Arad, palatul minoriților, în partea dinspre s. Wáitzer-János. — Atragem atențiunea

binevoitoare a on. public asupra bogatului nostru magazin de candelabre elegante.

Depozit de totfelul de aranjamente pentru lumină electrică și cu gaz.

Lucrări se execută cu prețuri foarte ieftine. Cu dinstinsă stimă:

(Ho 680)

Műszaki és Világítási Vállalat, Arad.

Pentru apropiatul
sezon de toamnă și iarnă
ofer onor. public

HAINÉ pentru bărbați și copii

Mare depozit de haine gata pentru bărbați și copii, paltoane de toamnă și iarnă, micado, pantaloni și veste moderne. Mare magazin de lucrări gata și stofe străine.

Cu deosebită stimă:

A. ZACH, Sibiu

HERMANNSTADT, strada Heltauer nr. 57.
liferantului curții reg. române.

(Za 462)